

शिक्षण संस्थाको न्यूनतम पूर्वाधार (बी.ए.एम्.एस्)
विनियम २०६३

विनियम पारित मिति:- २०६३।१।१८

आयुर्वेद चिकित्सा परिषदले नेपाल सरकारको स्वीकृति लिइ आयुर्वेद चिकित्सा परिषद् ऐन, २०४५ को दफा ९.५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका विनियमहरू बनाइ लागू गरेको छ ।

परिच्छेद -१
प्रारम्भिक

१.१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- (१) यी विनियमहरूको नाम "शिक्षण संस्थाको न्यूनतम पूर्वाधार (बी.ए.एम्.एस्) विनियम, २०६३" रहेको छ ।
- (२) यो विनियम तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

१.२ परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस विनियममा :-

- (१) "बी.ए.एम्.एस्." भन्नाले आयुर्वेद चिकित्सा तथा शल्यमा स्नातक उपाधि सम्भन्धनुपर्छ ।
- (२) "शिक्षण संस्था" भन्नाले बी.ए.एम्.एस्. तहको शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गर्ने शिक्षण संस्था सम्भन्धनुपर्छ ।
- (३) "कार्यक्रम" भन्नाले बी.ए.एम्.एस्. तहको शैक्षिक कार्यक्रम सम्भन्धनुपर्छ ।
- (४) "शिक्षण अस्पताल" भन्नाले सम्बन्धित शिक्षण संस्थाले संचालन गरेको शिक्षण अस्पताल वा शिक्षण संस्थाले आफ्नो प्रयोजनको लागी सम्भन्धिता गरी उपयोग गरेको पायक पर्ने स्थानको आयुर्वेद अस्पताल सम्भन्धनु पर्दछ ।

परिच्छेद २

शिक्षण संस्थामा भर्नाका शर्तहरू

२.१ प्रवेश योग्यता र उमेर:

आइ.एस् सी वा १० जोड २ (जीव विज्ञान समूह) वा उत्तरमध्यमा (जीव विज्ञान समूह) वा आयुर्वेद विषयमा प्रविणता प्रमाणपत्र तह मा कम्तीमा ५० प्रतिशत अंक प्राप्त गरी उत्तीर्ण भएका, शैक्षिक सत्र शुरु हुँदाका बखत १७ बर्ष उमेर पुगेका का विद्यार्थीहरू कार्यक्रममा भर्नाका लागि योग्य मानिनेछन् । तर आयुर्वेद विषयमा प्रविणता प्रमाण पत्र तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरी सरकारी सेवामा कार्यरत रहेका व्यक्तिहरूको हकमा प्रवेश परीक्षाको लागि विभागीय स्वीकृति लिएको हुनु पर्नेछ ।

२.२ प्रवेश परीक्षा:

बी.ए.एम्.एस्. अध्ययनार्थ विद्यार्थी भर्ना गर्दा सम्बन्धित विश्वविद्यालय वा सम्बन्धन दिने संस्थाको सम्बन्धित महाशाखा /शाखाले प्रवेश परीक्षा लिई योग्यताक्रमको आधारमा छनौट गरिएका मध्येबाट भर्ना लिनु पर्नेछ । एक विद्यार्थी तीन पटक सम्म मात्र प्रवेश परीक्षामा सामेल हुन पाउने छ ।

२.३ भर्ना संख्या:

प्रत्येक प्रथम प्रोफेशनलमा ५० भन्दा बढी विद्यार्थी भर्ना गर्न पाइने छैन ।

२.४ कक्षामा उपस्थिति:

हरेक प्रोफेशनलको परीक्षामा सामेल हुनको लागि प्रत्येक विषयको सैद्धान्तिक तथा प्रयोगात्मक कक्षाहरुमा कक्षा सञ्चालन भएको दिनको कम्तीमा ९० प्रतिशत उपस्थिति हुनु अनिवार्य हुनेछ ।

२.५ कार्यक्रमको अवधि:

१८/१८ महिनाको तीन वटा प्रोफेशन गरी ४^{१/२} वर्षको सैद्धान्तिक र १ वर्षको अनिवार्य Internship समेत गरी जम्मा ५^{१/२} वर्षको कार्यक्रम अवधि हुनेछ ।

२.६ उपाधि :

४^{१/२} वर्षको सैद्धान्तिक परीक्षा उत्तीर्ण गरी १ वर्षको Internship समेत सन्तोष जनक रुपमा सम्पन्न गरि सकेपछि बी.ए.एम्.एस्. (Bachelor of Ayurveda Medicine & Surgery) उपाधि प्राप्त गर्नको लागि योग्य हुनेछ ।

परिच्छेद ३

भाषा, पाठ्य विषय र प्रोफेशनल

३.१ भाषा:

बी.ए.एम्.एस्. को अध्यापन नेपाली, अंग्रेजी र संस्कृत मध्ये कुनै एक वा बढि भाषामा गर्न सकिने छ ।

३.२ पाठ्य विषय, पाठ घण्टा र पाठ्यभार

(क) प्रथम प्रोफेशनल- १ वर्ष ६ महिना

क्र.सं	विषय	शिक्षण घण्टा		परिक्षा	पूर्णाङ्क		उत्तीर्णाङ्क	
		सै.	क्रि.		आन्तरिक	अन्तिम	आन्तरिक	अन्तिम
१.	संस्कृत-प्रथम	१५०		सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
२.	संस्कृत-द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
३.	संस्कृत			मौखिक		५०		३०
४.	आयुर्वेदको इतिहास	६०		सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
५.	पदार्थ विज्ञान- प्रथम	१५०		सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
६.	पदार्थ विज्ञान- द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
७.	पदार्थ विज्ञान			मौखिक		५०		३०
८.	अष्टाङ्ग संग्रह	१००		सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
९.	शरीर रचना विज्ञान-प्रथम	२१०	२१०	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१०.	शरीर रचना विज्ञान-द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
११.	शरीर रचना विज्ञान			क्रि.+ मौ.		२००		१२०
१२.	शरीर क्रिया विज्ञान-प्रथम	२१०	१०	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१३.	शरीर क्रिया विज्ञान-द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१४.	शरीर क्रिया विज्ञान			क्रि.+ मौ.		२००		१२०

(ख) द्वितीय प्रोफेशनल- १ वर्ष ६ महिना

क्र.सं	विषय	शिक्षण घण्टा		परिक्षा	पूर्णाङ्क		उत्तीर्णाङ्क	
		सै.	क्रि.		आन्तरिक	अन्तिम	आन्तरिक	अन्तिम
१.	स्वस्थ वृत्त-प्रथम	१८०	५०	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
२.	स्वस्थ वृत्त -द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
३.	स्वस्थ वृत्त			मौखिक		१००		६०
४.	द्रव्यगुण विज्ञान-प्रथम	१९०	९०	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
५.	द्रव्यगुण विज्ञान-द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
६.	द्रव्यगुण विज्ञान			क्रि.+ मौ.		२००		१२०
७.	रसशास्त्र तथा भैषज्य कल्पना-प्रथम	१८०	९०	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
८.	रसशास्त्र तथा भैषज्य कल्पना-द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
९.	रसशास्त्र तथा भैषज्य कल्पना			क्रि.+ मौ.		२००		१२०
१०.	अगदतन्त्र र व्यवहारायुर्वेद	१००	५०	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
११.	अगदतन्त्र र व्यवहारायुर्वेद			मौखिक		१००		६०
१२.	रोग विज्ञान र विकृति विज्ञान-प्रथम	१८०	९०	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१३.	रोग विज्ञान र विकृति विज्ञान-द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१४.	रोग विज्ञान र विकृति विज्ञान			क्रि.+ मौ.		१००		६०
१५.	चरक संहिता-पूर्वाङ्क	१००		सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१६.	चरक संहिता			मौखिक		५०		३०

(ग) तृतीय प्रोफेशनल- १ वर्ष ६ महिना

क्र.सं	विषय	शिक्षण घण्टा		परिक्षा	पूर्णाङ्क		उत्तीर्णाङ्क	
		सै.	क्रि.		आन्तरिक	अन्तिम	आन्तरिक	अन्तिम
१.	काय चिकित्सा-प्रथम	२१०	१ वर्ष	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
२.	काय चिकित्सा-द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
३.	काय चिकित्सा-तृतीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
४.	काय चिकित्सा-चतुर्थ			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
५.	काय चिकित्सा			क्रि.+ मौ		२००		१२०
६.	शल्य तन्त्र- प्रथम	२१०	६ महिना	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
७.	शल्य तन्त्र- द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
८.	शल्य तन्त्र			क्रि.+ मौ		१००		६०
९.	शालाक्य तन्त्र-प्रथम	२१०	४ महिना	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१०.	शालाक्य तन्त्र-द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
११.	शालाक्य तन्त्र			क्रि.+ मौ		१००		६०
१२.	कौमार भृत्य	१००	१ महिना	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१३.	कौमार भृत्य			क्रि.+ मौ		१००		६०
१४.	प्रसूती तन्त्र र स्त्री रोग विज्ञान-प्रथम	१८०	३ महिना	सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१५.	प्रसूती तन्त्र र स्त्री रोग विज्ञान-द्वितीय			सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१६.	प्रसूती तन्त्र र स्त्री रोग विज्ञान			क्रि.+ मौ		१००		६०
१७.	चरक संहिता-उत्तरार्द्ध	१००		सैद्धान्तिक	२०	८०	१०	४०
१८.	चरक संहिता			मौखिक		५०		३०

३.३ परीक्षा सम्बन्धी

- (१) हरेक १ १/२ वर्षको अन्तमा परीक्षा लिनु पर्नेछ ।
- (२) सामान्यतः प्रथम प्रोफेशनलको शुरुवात मार्ग महिनाको १ गतेबाट गर्नुपर्नेछ र अठारौं महिनाको अन्त सम्ममा प्रथम प्रोफेशनलको परीक्षा लिईसक्नु पर्नेछ । प्रथम प्रोफेशनलको परीक्षाको नतिजा प्रकाशन भएको दुई महिनाभित्रमा पूरक परीक्षा लिनु पर्नेछ । प्रथम प्रोफेशनलको लागि ३ पटक मौका परीक्षामा सम्मिलित हुने अवसर प्रदान गरिनेछ । प्रथम प्रोफेशनल उत्तीर्ण नगरी द्वितीय प्रोफेशनलमा भर्नायोग्य मानिनेछैन । द्वितीय प्रोफेशनलको परीक्षा उत्तीर्ण नभै तृतीय प्रोफेशनलको परीक्षामा सामेल हुन पाइने छैन र तृतीय प्रोफेशनल उत्तीर्ण नभै **Internship** शुरु गर्न पाइने छैन ।

३.४ Internship प्रशिक्षण:

- (१) शिक्षण अस्पताल वा अन्य आयुर्वेद अस्पतालका तोकिएका विभागहरुमा चक्रगत (Rotation) प्रणालीमा १ वर्षको **Internship** प्रशिक्षण सन्तोषप्रद रुपमा सम्पन्न गर्नु पर्नेछ । **Internship** शुरु गर्नु पूर्व आयुर्वेद चिकित्सा परिषद्मा अस्थायी दर्ता भएको हुनु पर्नेछ ।
- (२) सम्बन्धित अस्पतालले **Internship** सफलतापूर्वक सम्पन्न गरेको सिफारीसको आधारमा शिक्षण संस्थाले सो व्यहोरा प्रमाणित गरेपछि, सम्बन्धित विद्यार्थी बी.ए.एम्.एस्. उपाधि प्राप्त गर्न योग्य मानिनेछ ।

परिच्छेद ४ पुस्तकालय

४.१ पुस्तकालय व्यवस्था:

पुस्तकालयमा कम्तिमा ३० जना वा कूल विद्यार्थी संख्याको २० प्रतिशत एकै साथ बसी अध्ययन गर्न सक्ने व्यवस्था हुनु पर्दछ । **Ventilation** र **Light** को राम्रो प्रवन्ध भएको हुनु पर्दछ । प्रत्येक प्रोफेशनलमा विद्यार्थी भर्ना सख्याको आधारमा प्रत्येक पाठ्यपुस्तकको संख्या अनुपातिक रुपमा १०:१ र प्रत्येक सन्दर्भ ग्रन्थको सख्या दुई/दुई प्रति हुनु पर्नेछ । विभिन्न विषयसंग सम्बन्धित राष्ट्रिय एवं अन्तराष्ट्रिय पत्र पत्रिकाहरुको व्यवस्था गरिनु पर्नेछ ।

४.२ पुस्तकालयमा निम्न व्यवस्था समेत हुनु पर्नेछ :-

- क) स्टाफ अध्ययन कक्ष
- ख) विद्यार्थी अध्ययन कक्ष
- ग) फोटोकपी सुविधा
- घ) खानेपानी
- ङ) शौचालय

परिच्छेद ५
विभाग र जनशक्ति

५.१ शिक्षण संस्थामा देहायअनुसारको विभाग र शैक्षिक जनशक्ति हुनुपर्ने छ ।

क्र.सं.	विभागहरुको नाम	प्राध्यापक	सह प्रा.	उप प्रा.	आ. स्वा.सहायक/ प्रयोगशाला सहायक
१.	संहिता एवं सिद्धान्त र सस्कृत	१	१	३	-
२.	रचना शरीर	१	१	२	१
३.	क्रिया शरीर	१	१	२	१
४.	द्रव्यगुण	१	१	२	१
५.	रसशास्त्र र भैषज्य कल्पना	१	१	२	१
६.	स्वस्थ्य वृत्त	१	१	१	१
७.	अगद तन्त्र र व्यवहार आयुर्वेद	१	१	१	१
८.	काय चिकित्सा,	१	१	२	१
९.	रोग र विकृति विज्ञान	१	१	२	१
१०.	प्रसूति तथा स्त्रीरोग	१	१	२	१
११.	बालरोग	१	१	२	१
१२.	शल्य विभाग	१	१	२	१
१३.	शालक्य विभाग	१	१	२	१
	जम्मा	१३	१३	२५	१२

- नोट
१. शिक्षण संस्थामा पहिलो प्रोफेशनल शुरु हुँदाको अवस्थामा ३ वटा विभाग, दोस्रो प्रोफेशनल शुरु हुँदा ८ वटा विभाग र तेस्रो प्रोफेशनल शुरु हुँदा उल्लिखित सबै विभाग सञ्चालन भैसकेको हुन पर्नेछ ।
 २. शिक्षण संस्था संचालनको प्रारम्भको ५ वर्षको लागि सबै विभागहरुमा प्राध्यापक देखि शिक्षण सहायक स्तर सम्मको जनशक्ति मध्ये कम्तीमा ३ जना जरुरी छन् । जसमध्ये १ जना सह-प्राध्यापक वा उप-प्राध्यापक अनिवार्य रुपमा हुनु पर्ने छ ।
 ३. उल्लिखित जनशक्ति शिक्षण संस्था संचालन भएको १० वर्ष भित्र पुरा हुनु पर्नेछ ।

५.२ प्रशासनिक जनशक्ति

शिक्षण संस्थामा देहाय बमोजिमको प्रशासनिक जनशक्ति हुनुपर्नेछ ।

Campus Office

<u>Personnel</u>	No.
1. Principal	1
2. P.A. to Principal	1
3. Upa Prashasak	1
4. Sahayak Prashasak	3
5. Lekha Adhikrit	1
6. Computer Operator	1
7. Computer Assistant	2
8. Head Assistant	4
9. Electrician	1
10. Store Keeper	1
11. Sahayak Store Keeper	1
12. Lekha Pal	2
13. Telephone Operator	1
14. Driver	2
15. Plumber	1
16. Cleaner (khalasi)	2
17. Chauki dar (pale)	4
18. Peon	6
19. Mali for garden	1
20. Sweeper	2

५.३ जडिवुटी उद्यान तर्फको जनशक्ति

1. J.T.A.	1
2. Mali	4

परिच्छेद-६

प्रशासनिक / प्राज्ञिक भवन तथा जग्गा

६.१ प्रशासनिक भवन :

शिक्षण संस्थाको प्रशासनिक भवनमा देहायबमोजिमका छुट्टाछुट्टै कक्षहरु हुनुपर्नेछ ।

प्राचार्य कक्ष	२ कोठा (P.A. कक्ष सहित)
प्रशासन शाखा	१ कोठा
भण्डार शाखा	२ कोठा
परीक्षा शाखा	२ कोठा
लेखा शाखा	१ कोठा
शौचालय	२ कोठा

६.२ प्राज्ञिक भवन :

शिक्षण संस्थाको प्राज्ञिक भवनमा देहाय बमोजिमका छुट्टाछुट्टै कक्षहरु हुनुपर्नेछ ।

शिक्षण कक्ष ५ कोठा (प्रति विद्यार्थी १ वर्ग मिटर भएको)

शिक्षक कक्ष ३ कोठा

प्रयोगशाला ७ कोठा

सभाकक्ष १ कोठा

शौचालय २ कोठा

६.३ जग्गा:

क. क्याम्पस भवन, शिक्षण अस्पताल, छात्रावास, क्वार्टर आदिको लागि- काठमाण्डौ उपत्यकामा २० रोपनी र उपत्यका बाहिर तराई तथा भित्री मधेशमा ३ विगहा तथा पहाडमा ४० रोपनी जग्गा हुनु पर्नेछ ।

(ख) जडीवुटी उद्यानको लागि कम्तिमा ३ रोपनी वा ५ कठ्ठा जग्गा हुनु पर्नेछ ।

६.४ खेलकुद :-

शिक्षण संस्थाको हातामा आवश्यक खेलकुदका सामग्रीहरु सहित खेल मैदान हुनुपर्नेछ ।

परिच्छेद-७

शिक्षण अस्पताल

७.१ शिक्षण अस्पताल

शिक्षण संस्थाको साथमा कम्तिमा १०० शैया युक्त अन्तरंग विभाग सहितको शिक्षण अस्पताल हुनु पर्नेछ । शिक्षण अस्पतालको व्यवस्था प्रथम प्रोफेशनलको अन्त सम्म हुनु पर्नेछ । प्रथम प्रोफेशनलको प्रारम्भमा OPD, दोस्रो प्रोफेशनलको प्रारम्भमा OPD को साथै ५० शैयाको शिक्षण अस्पताल प्रारम्भ र तेस्रो प्रोफेशनलको प्रारम्भमा OPD को साथै १०० शैयाको शिक्षण अस्पताल सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

७.२ OPD व्यवस्था :

शिक्षण अस्पतालमा देहायका OPD विभागहरु हुनुपर्नेछ ।

1. Kayachikitsa
2. Shalya - Shalakyia
3. Striroga -Prasuti र Balaroga
4. Saidhantic (द्रव्यगुण, रसशास्त्र, संहिता) र स्वस्थ वृत्त
5. Akasmik (आकस्मिक)

७.३ **IPD व्यवस्था :**

शिक्षण अस्पतालमा देहायका IPD विभागहरु हुनुपर्नेछ ।

1. Kayachikitsa
2. Shalya + Shalakya
3. Prasuti + Balroga
4. Saidhantic (द्रव्यगुण, रसशास्त्र, संहिता) + स्वस्थ्य वृत्त

७.४ **Equipment**

A. Educational Materials

B. Medical & Laboratory Equipments

A. **Educational Materials :-**

1. Over head Projector	1
2. Slide Projector	1
3. Microscope	8
4. Microscope (Dissecting)	10
5. Microscope (Binaocular)	4
6. Heaemocytometer	10
7. Haemoglobinometer	10
8. Spirometer	10
9. Pulse meter	10
10. Sphygmomanometer	10
11. Urinometer	10
12. Centrifuge Machine	1
13. Flask (Measuring)	5
14. Test Tubes different size	500
15. Magnifying glass	20
16. Beaker	20
17. Petridish	20
18. Slides	50 Pkts
19. Cover slip	25 Pkts
20. Twig cutting Scissors	10
21. Herbarium press	10
22. Corrugated Sheet	500
23. Thermostat Heater	3
24. Ultraviolet lamp	2
25. Glass Jar (Different Size) Cover	150
26. Test Tube holder	50
27. Reagents	-
28. Charts, Graphs and Maps	-
29. Charts and figure of different system an organs	50
30. Human skeleton [articulated]	3 set

31. Human skeleton [non articulate]	3 set
32. Model of different human organs	3 pieces of each
33. Figures and photographs of different medicinal plants	Minimum 200
34. Preserved specimen of different medicinal plants	Minimum 200
35. Dry specimen of different plants	Minimum 300
36. Mortar, pestle and other equipment required for preparing different kinds of Rasaushadhi and kashthaushadhi.	
37. Specimens of different metals minerals and chem. compounds used in Ras Shastra	
38. Charts and figures related to exercise and different-posture of Yoga.	
39. Equipments needed for doing exercise.	
40. Figure, photographs and specimen of different-poisonous drugs.	
41. Specimen of different poisonous, insects and animals.	
42. Equipments mentioned under the heading of Medical and laboratory equipments will also be helpful for the teaching of clinical subjects.	

B. Medical & Laboratory Equipments:-

क. Medical :-

1. E.C.G. machine with interpreter	1	
2. Nebulizer	2	
3. Suction Machine		
- Electric	1	
- Pump System	1	
4. Emergency Kit Trolley	2	
5. Ophthalmoscope	2	
6. Oscope (Chargeable & Battery Operating)	2	
7. Foreign Body Hook - Ear	2 Set	
- Nose	2 Set	
8. Suture Set		
- Kidney Tary		5 to 10 Set
- Pot – Small & Big		
- Needle and Needle Holder		
- Scissors		
- Forceps		
- Plain		
- Tooth		
9. Lithotomy Table	1	
10. Operation Table	1	
11. Over Head Lamp	1	
12. Shadowless Lamp	1	
13. Stehoscope	10	
14. Sphygmomanometer	10	
15. Sterilizer	2	

16. Sterilizing Drum	6
17. Instrument Sterilizer	2
18. Different Types of Surgical Instrument	-
19. Bayle's Apparatus for anesthesia	2
20. Cylinder for different gases	-
21. E.M.O. apparatus for anesthesia	-
22. Endo tracheal tube	-
23. Other rubber goods	-
24. E. B. Curator	-
25. D.& C. Set	-
26. Coscos Speculum	-
27. Ant. Wall retractor	-
28. Volsellum	-
29. Chettle forceps	-
30. Aspirator	-
31. Gynae & obstetrical Table	-
32. Boiler	-
33. Uterine Sound	-
34. Sponge forceps	-
35. Pouch Biopsy forceps	-
36. Fetal Scope	-
37. Scissors (episiotomy)	-
38. Scissors (Plain)	-
39. Needle - Curve	-
- Plain	-
40. Oxygen Cylinder	2
41. Tray	-
42. Syringe of different sizes	-
43. Artery forceps – small & Big	-
44. Auto clave	-
45. Ambul Bag	-
46. Weighing Machine	-
47. Measuring Scale	-
48. Resuscitative apparatus	-
49. Laryngoscope	-

ख. Pancha Karma Therapy

1. Snehana

1.1 Massage Table	3
1.2 Massage Trolley	5
1.3 Massage adjustable Table	2
1.4 Masseur's Chair	10
1.5 Droni Table	1
1.6 Droni Trolley	-
- Trolley accessories	1
- Waiting bench	-

2. Swedana		
2.1 Sarvanga swedana (Suska) – Suska Swdana	2	
Box (Special)		
2.2 Sarvanga Swedana (Adra) – Table Special	3	
2.3 Avagaha Swedana – Special tub	1	
2.4 Sarvanga dhara – Table (Special)	1	
2.5 Sirodhara – Table (Special)	2	
2.6 Dhanya Tuska Swedana – Table (Special)	1	
2.7 Salvana / Baluka Sweda – Table (Special)	1	
2.8 Prastara Swedana – Table	1	
2.9 Nadi Svedana – Nadi Svedana	3	
2.10 Kati Snana – Chair	3	
- Table	2	
- Citz Tub	3	
- Foot Step	3	
3. Vaman Karma		
3.1 Vamana Yantra (Specially designed)	-	
3.2 Vamana Trolley with assessories	-	
3.3 Chair	2	
4. Virechana Karma		
4.1 Comot Toilets (Specialised)	4	
5. Basti Karma		
5.1 Basti Table	3	
5.2 Basti Stand	3	
5.3 Basti Equipments	3	
- Basto Trolley	3	
- Chair	2	
6. Nasya Karma		
6.1 Nasya Chair	2	
6.2 Nasya Trolley	2	
7. Jalauka Karma		
7.1 Jalauka Patra	2	
7.2 Jalauka Karma Trolley	2	
7.3 Chair	-	

पञ्चकर्म अर्न्तगत जुन सेवा शुरु गर्ने हो सो शुरु गर्नु पूर्व त्यस संग सम्बन्धित आवश्यक साधनहरुको व्यवस्था हुनुपर्ने ।

ग.	<u>Diagnostic Apparatus</u>	
	1. Ultrasonography Machine	
	2. Gastroendoscopy Apparatus	
	3. X- Ray machine with their accessories	
	Three X ray units and darkroom	
	- 500 M. A.	1
	- 200 M. A.	1
	- Mobile	1
	4. Others	
घ.	<u>Laboratory</u>	
	1. Centrifuge	2
	2. Colorimeter or Spectrophotometer	2
	3. Oven	1
	4. Distillation Plant	1
	5. Microscope	5
	6. Auto Pipetter -	5
	[each (20 ml – 50 ml. , 100ml, 500ml, and 1000ml)]	
	7. Auto Clave	10 [each]
	8. Petridish	200
	9. Test tube all size	1000
	10. Refrigerator	4
	11. Reagent Bottles	
	500 ml	24
	100 ml	12
	12. Volumetric Flasks	
	100 ml, 500ml, 1000ml, each	5
	13. Incubator	2
	14. Balance - Electronic	2
	- Chemical	2
	15. Water Bath	4
	16. P.H. Meter	2
	17. Dispenser – 500ml	12
	- 100ml	12
	18. Stop Watch	3
	19. Beaker 100ml, 250ml, 500ml, 100ml, each	24
	20. Funnel	10
	21. Shaker	2

७.५ शिक्षण अस्पतालमा देहाय अनुसारका जनशक्ति हुनपर्ने छ ।

क. Staff for Hospital

1. Director (Principal cum Director)	1 (Professor or Reader of the College)
2. Deputy Director	1 (Reader or Lecture of the College)
3. Physician	- All Professors, Readers & Lectures of Ayurveda
4. Pathologist	1
5. Radiologist	1
6. Medical Technologist	2
7. Radiographer	2
8. Anesthetist	1
9. Casualty officer	-
10. R.M.O	1
11. R.S.O	-
12. Panch Karma Medical officer	-
13. House officer	-
14. Ayurveda health assistants (Kaviraj)	4
15. Panch Karma assistant	4
16. Lab assistant	2
17. Lab Technician	2
18. Nurses (different categories) (on the basis of 1:3 Nurse and bed ratio including 25% for leave reserve and night duties)	10 (Matron 1, Asst. Matron 2)
19. Panch Karma attendant	According to need.
20. Other Staffs (shreni vihin) (on the basis of 1:3 staff and bed ratio including leave reserve)	According to need.

ख. Staff for Hospital office:-

1. Sahayak Prashasak	1
2. Head Assistant	2
3. Lekha Pal	2
4. Store Keeper	1
5. Sahayak Lekhapal	2
6. Computer Operator	1
7. Record Keeper	2
8. Driver	1
9. Telephone Operator	1
10. Khalasi	1

परिच्छेद-८
विविध

८.१ विविध :

परिषद्दे गठन गरेको निरिक्षण टोलीले यस विनियममा उल्लेख भए बमोजिमको पूर्वाधार कुनै शिक्षण संस्थाले पूरा गरि नसकेको तर निश्चित समयावधिमा पूरा गर्ने छ भन्ने कुरामा विश्वास गर्न सकिने आधार पेश गरी तत्काल शिक्षण संस्था संचालनको लागि परिषद्मा सिफारिश गरेको अवस्थामा परिषद्दे शर्त सहित शिक्षण संस्था संचालनको लागि निश्चित अवधि तोक्यो अस्थायी मान्यता दिन सक्ने छ ।